

TIETÄJÄ 1915

Toimittajalta

(*Pekka Ervast*)

Tammikuu, s 3-4

Sydän täynnä kiitollisuutta tunnustan saaneeni tänä jouluna ja tänä uutena vuotena osakseni niin paljon rakkautta kuin luullakseni harvoin lankeaa yhden ihmisen osalle. Tarkotan sanasta sanaan rakkautta enkä kunnianosotuksia. Mitä onkaan kunnia sille, joka harhojen läpi näkee eikä haihtuvalle voi antaa muuta kuin ohimenevän arvon? Mitä on kunnia sille, jonka sydän on sairas vain yhdestä kaihosta: että näkisi rakkautta maailmassa, armahtavaisuutta, sääliä, ymmärtämystä – rakkautta! Täydelliset voivat ehkä ottaa vastaan kunnianosotuksia, mutta me syntiset, me, jotka omalla heikkoudellamme otamme osaa maailman tuskaan ja omalla viallisuudellamme lisäämme ihmiskunnan taakkaa, me vähäväkiset, me kaipaamme synteimme anteeksi antamusta armahtavassa rakkaudessa! Ja kun Jumalan voima tulee meidän luoksemme toisen ihmisen sydämessä, silloin on kuvaamaton se autuus, josta rintamme täyttyy. Ne rakkauden kyyneleet, jotka silloin virtaavat sydämistä, vievät samalla mukanaan kaiken tuskan, kaiken epäuskon ja toivottomuuden . . .

Kaikkia niitä, jotka ovat minua muistaneet kirjallisilla tervehdyksillä ja onnentoivotuksilla, kiitän täten, tunnustaen, että niidenkin mukana on tullut erityisen voimakkaita rakkausajatuksia. Tekisi mieleni painattaa tähän heidän monia kauniita ja lohduttavia sanojaan, mutta tietysti se ei käy päinsä, koska ne ovat personallista laatua. Yhden pienen runon julkaisen kuitenkin, jonka eräs teosofinen lukupiiri jouluksi lähetti:

„Ken yksin yössäkin uskaltaa
Pää pystyssä pyrkiä valoon päin,
Ken siementä kylvävi totuuden –
Sitä silmä valvovi Korkeimman,
Sitä kädet ohjaavi Mestarien.”

Ja myöskin kiitän kaikkia niitä sydämestäni, jotka minua ovat ajatelleet ja muistaneet salassa, vaikkeivät näkyväisesti ole sitä ilmituoneet. Tiedän, että niitä on paljon. Tietäkööt hekin, että minä heitä rakastan.

Aivankuin uuden vuoden lahjaksi sain niinkään sen tunnustuksen „Teosofian valolta”, jonka olen painattanut tämän numeron „Tien varrelta” osastoon.

Kaiken tämän rakkauden rohkaisemana olen nyt päättänyt julkaista muutamia teosofisia muistiinpanoja omasta elämästäni. Alku seuraa tässä Tietäjän numerossa. Tämä autobiografinen katkelma on tietysti älyllishenkistä laatua eikä mitenkään tyjentävästi kuvaa P. E:n persoonallisuutta. Vaikka jokainen yksityiskohta siinä on tosi, on se kuitenkin vain yksi puoli minusta, joka siinä näyttäytyy. En tiedä, kuinka suuri kirja syntyisikään, jos tahtoisin itseni esittää! Mutta toistaiseksi semmoinen ei ole tarpeen. Pyydän siis, että lukijat ystävällisesti pitäisivät mielessään, että muistiinpanojani en julkaise kuvatakseni itseäni, vaan siinä tarkoituksessa, että kertomus minun kokemuksestani voisi rohkaista toisia totuudenetsijöitä.

*

Toivotan onnellista uutta vuotta kaikille Tietäjän lukijoille, ystäville ja auttajille! Toivotan samaa koko kansalleni ja kaikille maan kansoille! Poistukoot pahansuopaiset pilvet rauhan taivaalta, sammukoon vihan tuli ja vaietkoon koston ukkosjyrinä, että veljeyden pyhä päivä pääsee nousemaan taivaanrannalta! Jospa kansat pian antaisivat toisilleen kättä, että sovussa tervehtisivät ensi kesän tuloa, kun luonto taas neitseellisen puhtaana virkoo talviunestaan! Jospa, jospa . . .

Mutta älkäämme unohtako, että jokainen meistä on mukana työssä, että jokaiselta meistä odotetaan jotakin. Älkäämme unohtako, että vain itsenäinen ja vapaa ihminen osaa todella rakastaa ja auttaa ja „viedä maailmaa eteenpäin”. Älkäämme unohtako, että inhimillinen itsenäisyys ja vapaus saavutetaan yksin siten, että ihminen vapaaehtoisesti antautuu „vangiksi”. Minkä vangiksi? Inhimillinen järki ja ajatus on antava itsensä totuudelle: yksin totuutta etsiäkseni ja palvellakseni on mulla järki ja ajatuskyky. Ihmisen sydän on antava itsensä rakkaudelle: ainoastaan sitä varten, että rakastaisin, on minulla sydän. Ihmisen tahto on antava itsensä välttämättömyydelle: ainoastaan Jumalan (välttämättömyyden) tahtoa palvellakseni on minulla tahto.

*

Vanhan tavan mukaisesti tämä Tietäjän numero jaetaan kaikille vanhoille tilaajille. Pyydän, että ne, jotka tahtovat tilauksensa uudistaa, tekisivät sen mahdollisimman pian, ettei keskeytystä lehden lähettämisessä tapahtuisi.

Helmikuu, s. 51-55

Monen ihmisen mielestä on vaikea käsittää, että koko heidän maailmankuvansa riippuu heidän oman tajuntansa tilasta: jos tämä muuttuu, muuttuu koko käsitys elämästä. Useimmat uskovat esim. omaan sieluunsa eli omaan personalliseen minäänsä, kristitty sen „pelastukseen”, materialisti sen kuolemaan, nykyajan ihminen yleensä sen sivistykseen ja kehitykseen. Vaikea tietysti heidän on käsittää, että jos heidän tajuntansa nykyinen painopiste siirrettäisiin fyysillisistä aivoista toiseen ylifyysilliseen tilaan, heidän uskonsa omaan personalliseen sieluunsa samalla haihtuisi; kristitty ei enää kaipaisi pelastusta, materialisti hämmästyisi sanattomaksi, kun kuoleman tuolla puolen olikin elämä, ja nykyajan ihminen yleensä näkisi sivistyksen turhaksi. Tai jos heidän ei olisi vaikea käsittää tätä logiikan kannalta, olisi heidän miltei mahdoton käsittää, että tajunnan painopiste tuolla tavalla voisi muuttua.

Ja kuitenkin elämä tuo etemme yhtämittaa esimerkkejä siitä tosiseikasta, että tajunnan painopiste voi siirtyä. Siihen perustuu näet se ilmiö, jota kutsumme hulluudeksi. Olkoon tämän sairaalaisen tilan aiheuttavana syynä mikä ulkonainen tai sisäinen seikka tahansa, itse tila tajunnan kannalta perustuu siihen, että tajunnan painopiste on siirtynyt fyysillisistä aivoista pois, mutta jäänyt keskitiehen aivankuin ilmassa harhailemaan. 1) Vaistomaisesti, jollei itsetietoisesti, lääketiede sentähden hoitomenettelyssään koettaa saada sairaan mielen vedetyksi takaisin fyysilliseen ruumiseen. Tämä onnistuukin, ellei aivoissa ole parantumaton vika tai jollei tajunta itsepitäisesti jatka matkaansa toiseen maailmaan.

Mutta tajunnan siirto aivoista ei tietenkään aina aiheuta hulluutta – enkä nyt puhu nukkumisen, pyörtymisen y. m. aivan luonnollisista tajunnansiirroista, vaan semmoisista, joissa ihminen säilyttää valvetietoisuutensa. Tajunta saattaa esim. hetkeksi siirtyä ylifyysilliseen tai

1) Tämä käsitys kuvastuu monissa sanoissakin, jotka tarkoittavat mielenvikaisuutta: förryckct, verrückt, aliéné, aberration mentale, Irrsinn y. m.

ylipersonalliseen tilaan, ja palattuun siitä tilasta on se rikastunut kokemuksella, joka välttämättä muuttaa ihmisen maailmankuvan. Semmoinen ihminen on oudossa asemassa maailmassa. Hän tietää enemmän kuin toiset ja nyt riippuu hänen älyllisistä ja persoonallisista edellytyksistään, minkä maineen hän ihmisiltä saa osakseen; joko häntä pidetään erittäin viisaana taikka sitten pikkuhassuna tai haaveilijana tai rikollisena ihmisenä. Enimmäkseen hänestä tulee uskonnollinen fantasti ja usein hänen myös onnistuu saada seuraajia ja perustaa lahkokunta. Uskonnollisten liikkeiden historiassa esiintyy aina tällaisia henkilöitä. Kuta älykkäämpi, kuta siveellisesti puhtaampi ihminen on, sitä helpommin hän jaksaa sulattaa ylipersonallisia kokemuksia, jonka tähden salaisissa kouluissa vaaditaankin pitkä persoonallinen puhdistus, ennenkuin tietoa annetaan.

En ollenkaan ihmettele, että niiden tila on vaikea, jotka karmallisista syistä valmistumattomina saavat kokea ylipersonallisia sieluntiloja. Heistä täytyy tuntua, että heidän kauttansa tuomio käy yli maailman. Niinkin älyllisesti kehittynyt mies kuin Svedenborg asetti maailman tuomion yhteyteen oman yliaistillisen heräämisensä kanssa. Onko sitten ihmeteltävää, että tieteelliseen ajatteluun perehtymättömät henkilöt useimmiten antautuvat ennustamaan maailman pikaista loppua, kuten tekivät Suomen kirkon historiassa lahkolaiset Jaakko Wallenberg, Pekka Riipinen y. m.

Tyypillinen suomalainen esimerkki ylipersonallista sieluntilaa kokeneesta kansanmiehestä on mielestäni Matth. Akianderin Historiallisissa Tiedonannoissa mainittu Elias Hänninen, joka syntyi Kangasniemen pitäjässä maaliskuun 26 p:nä 1771. Hänestä kertoo Akiander: „Kun Hänninen oli saavuttanut 30 vuoden iän, katsoi hän sopivaksi Jumalan erityisenä lähettiläänä esiintyä uudella opillaan, jonka tarkoituksena oli valtion ja kirkon perusteiden alasrepiminen. Lähtien siitä lauseesta, että kristityt ovat laista vapaat, – mahdollisesti Room. 7:6 hänen itsensä käsittämänä ja tulkitsemana, – ei hän tahtonut tunnustaa mitään inhimillistä lakia eikä muuta jumalallista kuin ihmisen omaantuntoon kirjoitettua. Siten hän hylkäsi koko vanhan testamentin, jota vastoin hän hyväksyi uuden testamentin, säilyttäen kuitenkin sen opeista ainoastaan opin kristillisestä rakkaudesta ihmisen toiminnan ohjeena. Siitä hänen kommunistinen oppinsa ihmisten maallisten omaisuuksien yhteisyydestä” . . . „Mikään ylivalta ei ole tarpeen eikä sitä tarvitse totella. Seurakunnissa

ei ole siedettävä mitään varsinaisia opettajia eikä kirkkoja, vaan kaiken jumalanpalveluksen toimittavat kyläkunnissa kiertävät, välittömästi valaistut opettajat. Paitsi uutta testamenttia ei mitään, ei edes vanhan testamentin kirjoituksia ole luettava. Kaste ja pyhä ehtoollinen eivät ole Jumalan asettamia eikä niitä siis pidä käyttää j. n. e." . . . „Tehdäkseen itsensä uskottavaksi, uskottelevat Elias Hänninen ja hänen kanssaveljensä yleisölle, että hän aina Jumalalta saa tietää, mikä on oikein, mitä kukin ajattelee ja mitä aika ajottain on tapahtuva.” Hänninen joutui monen vaivan ja ahdistuksen alaiseksi ja vietti sangen levotonta ja harhailevaa elämää. Vasta viimeiset vuotensa hän eli rauhassa Kangasniemellä, harjoittaen pientä kaupalliikettä. Hän oli silloin jonkun verran tasaantunut haaveissaan, mutta piti loppuun saakka kiinni omista opeistaan. Akiander kertoo: „Avioliitosta oli hänen mielipiteensä, että ainoastaan kihlaus oli tarpeen, ei vihkimys. Pitää sydämessään yhtyä puolisoonsa ja sitten pitää uskollisuuslupauksensa pyhänä. Ihmisten on Vapahtajan opetuslasten tavalla pidettävä kaikkia maallisia tavaroita kaikille yhteisenä omaisuutena, ja rikkaan tulee jakaa antimiaan köyhille, kun tämä ilmaisee tarpeensa. Kaupassaan hän antoi tavaroita velaksi lausuen nuo hänen jälkeensä tutut sanat: „maksat, kun muistat”, ja jos lainanottajain muisti oli yhtä lyhyt kuin heidän taskunsa oli rahoista tyhjä, ei hän koskaan maksuja kiristänyt . . .” Hänen loppuaan kuvaa Akiander seuraavin sanoin: „Pahoin voiden hän kerran palasi kotiin vaelluksiltaan ja ennusti pikaista lähtöänsä. Hän kuolikin samaan tautiin tammikuun 30 p:nä 1851 ilman näkyvää levottomuutta sydämessä.”

Niin, uskonnolliset historioitsijat ihmettelevät, kun tällaisten ihmisten kuolema tapahtuu ilman pelkoa ja levottomuutta sydämessä, ja kuitenkin nämä haaveilijat ovat vain ennenaikaisesti kokeneet, mitä kerran on oleva kaikkien ihmisten henkisenä omaisuutena, kuitenkin he vain kömpelöllä tavallaan ovat koettaneet kuvata, minkälaista ulkonainen elämä olisi oleva tuon sisäisen näkemyksen valossa! Kauan kestää, ennenkuin heikäläisiä yleisesti ymmärretään, mutta monet, monet ovat jo alkaneet uskoa ja toivoa, että ihmiskunta pian laskisi uudet perustukset yhteiskunnalliselle elämälleen: keskinäisen rakkauden ja ymmärtämyksen, sovinnon, yhteistyön ja avun uudet perustukset.

T. k. 28 p:nä täyttää *Veikko Palomaa* 50 vuotta. Hänen nimensä teosofisena puhujana ja kirjailijana on tunnettu ympäri Suomen ja monelle Tietäjän lukijalle „Aatteen” kirjoitukset ovat käyneet rakkaaksi tavanomaiseksi lukemiseksi. Hän onkin alusta saakka ollut aikakauskirjamme uskollinen avustaja. Toivotan hänelle kaikkea onnea ja ennen kaikkea suurempaa menestystä maallisissa asioissa kuin tähän saakka – sitä luulen hänen itsensä kipeimmin kaipaavan. Ja koska en tahdo tulkita toivomustani ainostaan kauniilla sanoilla, ilmotan täten, että Tietäjä aikoo antaa pienen rahalahjan Aatteelle syntymäpäivälahjaksi ja että olen sangen kiitollinen, jos joku Aatteen ystävä on siinä asemassa, että hän voi ottaa osaa Tietäjän lahjotukseen ja sitä varten lähettää minulle avustuksensa ennen helmikuun 28 p:ää. Ensi Tietäjässä teen sitten selkoa tästä lahjotuksesta ja kuittaa muualta tulleet avustukset. Tiedän, että vanha työtoverini olisi silmiensä takia pienen levon tarpeessa.

Teosofinen Kustannusliike julkaisee tänä keväänä Palomaan elämäkerran hänen itsensä kirjottamana, mutta se tuskin valmistunee syntymäpäiväksi kirjakauppaan.

*

V. H. V:n nimimerkki ei ole tässä Tietäjässä yhdenkään artikkelin alla siitä syystä, että tämä uskollinen ystäväni, Tietäjän toimistussihteeri, sairastui lavantautiin tammikuun alussa eikä tietysti vielä ole voittanut terveyttään takaisin, vaikka hänen parantumisensa edistyykin päivä päivältä.

*

„Toivon Tietäjälle monta tuhatta tilaajaa”, kirjotti eräs amerikkalainen ystävä kirjeensä loppuun, ja tämä toivomus oli mielestäni niin originelli uuden vuoden tervehdys, että päätin painattaa sen tähän.

Huhtikuu, s. 146-152

On laskettu, että Ranskan vallankumous, joka alkoi vuonna 1789, ja Napoleonin sodat, jotka loppuivat v. 1815, maksoivat Euroopalle noin 10 miljonaa henkeä mestatuissa ja sodassa kaatuneissa. Syystä täytyy kysyä, mitä maanosamme niin hirveällä meistapolla saavutti, mitä sivistyksemme

niin kalliilla hinnalla osti. Totta on, että yhteiskunnalliset olot ennen ja jälkeen vallankumouksen osottavat juurta jaksaista erilaisuutta: *l'ancien régime*'in aikana ylhäisö yksin lukeutui varsinaiseen ihmiskuntaan, alhaiso raukka oli suorastaan luotu „armoja” palvelemaan ja jumaloimaan. Mutta myönnettävä on, että viime vuosisadan yhteiskunta luokkataisteluineen ja luokkasotineen liian vähän toteutti vallankumouksen korkeita ihanteita, veljeys, vapaus, yhdenvertaisuus, jotta siitä olisi kannattanut maksaa niin kallista hintaa. Vastaus kysymykseemme on epäilemättä löydettävä toisaalta.

Näin kuvastuukin asia minulle: vallankumous ja sitä seuraavat sodat päästivät vapaaksi elämänymmärryksen, joka oli alkanut liikkua kansojen sielussa seitsemännentoista vuosisadan loppupuolella. Tämä elämänymmärrys oli käytännöllinen materialismi, toisin sanoen usko näkyväisen ja aineellisen maailman elämänarvoihin. Vanha usko murheen laaksoon ja tuonpuoleiseen autuuteen oli käynyt mauttomaksi ihmisten käytännölliselle ymmärrykselle. Järki tahtoi iloita saavutuksistaan jo tämän maan päällä. Ei yksikään vuosisata ole osottanut niin nopeaa ja niin laajaa edistystä aineellisen kulttuurin alalla kuin yhdeksästoista: se oli todella koneiden ja keksintöjen vuosisata. Ja samassa määrässä kuin valta kasvoi luonnonvoimien yli, samassa määrin varmistui usko ihmisjärjen ja ihmisneron yliherruuteen, usko, joka oli alkanut Voltaire'in tapaisesta ivasta ja kirkonopin uhmailemisesta. Valistusajan siemenet kantoivat hedelmää: valistusta jaettiin kaikille, koulusivistystä tarjottiin kansojen syvillekin riveille. Ihmiset alkoivat liittyä yhteen seuroiksi ja järjestöiksi valvomaan etujaan yhteisvoimin. Työväki heräsi kaikissa maissa ahmimalla vastaanottamaan uutta elämän uskoa ja vaatimaan itselleen luonnollisia, aineellisia oikeuksiaan. Mikä ihmeellinen aika oli viime vuosisata: kaukana täydellisyydestä, mutta yltiöpäisen voimakas pyrkimyksessään luoda parempia elinehtoja ruumiilliselle olemassaololle!

Kun katselen tätä menneisyyttä ja ajattelen nykyistä vuosisataa, tekee mieleni vertailla niitä toisiinsa, etsiä yhtymäkohtia ja tehdä johtopäätöksiä. Nytkin elämme uuden ajan kynnyksellä, nytkin raivoaa maailmassa sota, jonka vertaista ei ole nähty, jonka uhreja luetaan sadoissa tuhansissa ja miljoneissa. Tyhjää vartenko Europa näitä tuskia kärsii? Ei suinkaan. Kuuluuhan nyt jo ääniä, jotka yksimielisesti sanovat, että tämä sota on sotaa militarismia vastaan, että se on oleva sivistyksen lopullinen voitto barbarismin eli raakalaisuuden yli.

Mutta se on epäilemättä paljon enemmänkin. Se varsinaisesti avaa portit kahdennellekymmenelle vuosisadalle ja päästää vapaaksi sen uuden elämänymmärryksen, joka alkoi liikkua kansojen sielussa yhdeksännentoista vuosisadan loppupuolella.

Tarvitseeko minun mainita, että tämä uusi elämänusko on teosofinen maailmankatsomus, toisin sanoen spiritualistista kapinaa materialismia vastaan? Ei se ole palaamista vanhojen dogmien turviin, ei se ole uskomista tuonpuoleiseen elämään ruumiillisen nykyhetken kustannuksella eikä se ole järjen kykyjen ja ihmisneron ylevyyden kieltämistä. Se on vain aineellisen maailman laajentamista hengen avaruuteen, näkyväisen elämän ulottamista „näkymättömiin” henkimaailmoihin. Se on rajojen poistamista tutkivan ihmisjärjen tieltä ja uusien näköalojen avaamista. Se on ihmishengen toistenkin olemuspuolten nostamista oikeutettuun arvoonsa. Se on hyvyiden, jalouden, rakkauden, siveellisen tarmon ja tahdon tunnustamista elämää luoviksi ja muovaileviksi voimiksi. Se on todellisen taiteellisen luomistyön ja kaiken rehellisen käsityön korottamista jumalanpalvelukseksi.

Minä kutsun sitä teosofiseksi elämänymmärrykseksi, sillä se on kytenyt ihmisten sieluissa jo kymmeniä vuosia ja teosofia on sen selvin ja itsetietoisin ilmausmuoto, mutta en ajattele nimiä, vaan aatteita. Aatteet pysyvät, vaikka nimet muuttuisivat. Ja ne aatteet, jotka nyt ovat ilmassa, ovat aito teosofia, joskin niitä toisella tavalla ristittäisiin, kun ne joutuvat kansojen yleiseksi omaisuudeksi.

Mainitsenpa muutamia teosofisia totuuksia, joita kaikki ajattelevat ihmiset hyväksyvät: materialismi tieteellisenä maailmanteorianana ei uusimpien havaintojen nojalla enää pidä paikkaansa; näkymätön maailma on olemassa ja sitä johtaa niinkuin näkyväistäkin jumalallinen viisaus; jumala on siis olemassa, vaikka häntä emme millään inhimillisellä tavalla saata määritellä tai kuvailla; ihminen on kuolematon ja alati kehittyvä olento, joka eläinkunnasta on noussut ihmisyyteen ja ihmisenä ylenee tuntemattomia täydellisyyksiä kohti; ihmiset ovat kaikki keskenänsä veljiä, rotuun, kansallisuuteen ja uskoon katsomatta; uskonnot ovat kaikki ilmennyksiä samasta ihmishengen jumalallisesta totuudenjanosta ja samalla – ainakin eriasteisia – sisäisen inhimillisen totuuden näkemyksen tuloksia; ihminen on oman onnensa seppä, sillä ajatustaan käyttämällä hän kehittää itseään ja olosuhteitaan j. n. e.

Kuka ajatteleva ihminen enää tosissaan antautuisi riitaan toisen kanssa jumalan ominaisuuksista? Kuka väkivallalla tahtois omaa uskontoaan

toiselle tyrkyttää? Kuka enää sanoisi, että neekeri on kauppatavaraa eikä ihminen tai että Japanin buddhalaiset ovat raakalaiskannalla olevia „pakanoita”? Kuka tietävä enää kieltäisi, että Intia, uskontojen kehto, on filosofisessa ja uskonnollisessa ajattelussa ennättänyt kristikunnassa saavuttamattomiin syvyyksiin? Kuka enää väittäisi, ettei ihminen „omalla voimallaan” mihinkään kykene tai että hänen pitäisi kädet ristissä odottaa, kunnes jumala hänelle leipää antaa? Kuka enää kieltäisi ihmisajatuksen luovaa voimaa?

Kuinka paljon tämä kahdeskymmenes vuosisata voikaan toteuttaa! Usko näkymättömän maailman elävään todellisuuteen vapauttaa ihmismielen taloudellisen itsekkyyden painajaisesta, niin että hän on alttiimpi auttamaan veljeään ja järjestämään yhteiskunnallisia olosuhteita sille kannalle, ettei kurjuus kulje käsi kädessä ylellisyyden kanssa. Usko rotujen ja kansojen veljeyteen järjestää valtiolliset ja kansainväliset olot sille kannalle, että sodat tulevat mahdottomiksi. Usko kaikkien ihmisten veljeyteen tekee naisen samanarvoiseksi miehen kanssa ja avaa hänelle yhteiskunnallisen työn ja vaikutuksen kaikkia eri aloja. Usko siihen, että ihminen on oman onnensa seppä ja että ajatus on teon isä, puhdistaa ihmisen sisäistä elämää ja saa häntä pyrkimään totuuteen, kauneuteen, jalouteen. Usko ihmisen omaan voimaan innostaa häntä työhön, itsenäisyyteen ja rehellisyyteen. Ja kun tähän vielä yleisemmin liittyy usko jälleensyntymiseen ja karmaan, silloin ihmiset katselevat itseään ja toisiaan aivan uusilla silmillä: ahdasmielisyys, tuomitsevaisuus ja pikkumaisuus haihtuvat tuuleen, jokaista kunnioitetaan ja rakastetaan semmoisena kuin hän on ja jokaiselle suodaan oikeus ja vapaus pyrkiä eteenpäin juuri siltä kohdalta, mihin hänen vanha karmansa hänet on vienyt.

Paljon mahdollisuuksia piilee meidän nykyisessä ajassamme. Jospa me ihmiset ymmärtäisimme ottaa vaarin niistä kaikista. Jospa tämän kahdennenkymmenennen vuosisadan muistopatsaalle kerran voitaisiin piirtää tunnustus, että „se toteutti parhaimpansa mukaan niitä vapauttavia aatteita, joita se oli edeltäjältään perinnökseen saanut”!

Ja jos me teosofit pysymme tehtävällemme uskollisina ja edelleenkin olemme uusien aatteiden ja uuden elämänymmärryksen lipunkantajina, silloin voimme madame Blavatskyn kanssa sanoa, että „maa on oleva taivas ensimmäisellä kolmatta vuosisadalla verrattuna siihen millainen se nyt on” (Teosofian Avaimen loppusanat).

En ole tullut ajatelleeksi, että tuntemattomien ystäväni joukossa voi olla semmoisia, jotka luulevat minun kieltäytyvän „maallisista” huvituksista. Olkoon heille tässä sanottu, että aina olen ollut ja olen yhä vieläkin näyttämötaiteen ihailija. Viime vuosina olen ollut tilaisuudessa käymään teatterissa useammin kuin ennen ja omaksi tyytyväisyydekseni – toivon myös lukijaini iloksi – täytyy minun tunnustaa, etten koskaan ole katsomosta poistunut sielustani tyhjänä. Milloin minulla on ollut suorastaan hupaisa hetki, joka on päästänyt valloilleen huumorin voimat ruumiissani, milloin olen jännitettynä seurannut tapahtumain kulkua tai nauttinut esiin hyppelevistä ajatuksista, mutta aina sieluni on rikastunut ja oppinut. En voi muuta kuin olla sydämestäni kiitollinen niille ihmisille, jotka ovat näyttämötaiteen palvelukseen antautuneet. Ehkä he omissa vaivoissaan ja vaikeuksissaan eivät aina muista korkeata kutsumustaan, ehkä he joskus surun ja huolen hetkenä sitä epäilevätkin, – mutta varmaan he myös joskus näyttämöllä esiintyessään tuntevat, kuinka katsojat ihailevat ja kunnioittavat heidän työtään. Minä ainakin lukeudun niihin, jotka pitävät tätä taidetta suurena kulttuurin saavutuksena ja lähestyvät teatteria kuin temppeleä ainakin. Valtikka ja taikasauva on tämän temppelein papittarilla ja papeilla käsissään! Kansansa kasvattajia ja sivistyttäjiä he ovat!

Olin äskettäin katsomassa Strindbergin „Pääsiäistä” enkä voi sanoin kuvailla, mikä älyllishenkinen nautinto teosofisella katsojalla on tuosta ihmeellisestä kappaleesta. Se on saarna semmoinen, jommoista elämä välistä pitää ihmislapsilleen. Strindberg on siinä tuonut näytteille karman langat, osottanut, miten kaikki ulkoapäin ihmistä kohtaava on seuraus entisistä syistä, eikä ainoastaan paha, vaan hyväkin. Itse lopullinen sovituskkin, joka armon tapaisena vapauttaa kärsimyksistä, on menneen hyvän, kaukaisen ja unohdetun, odottamaton hedelmä. Kappaleen henkilöt ovat eläviä ihmisiä – ainakin osien suorittajat saivat ne siksi, – ja kuitenkin ne samalla ovat vertauskuvallisia tyyppejä. Maisteri Heyst on „alempi ymmärrys”, personallisuus, joka napisee ansaitsemattomista kärsimyksistä. Hänen morsiamensa Kristina on usko, joka sanoo ymmärrykselle: ole kärsivällinen ja alistu, niin kaikki käy hyvin. Äiti on rakkaus, joka antaa rikoksenkin anteeksi ja kärsivällisenä kantaa tuskiensa taakkaa; yhdessä uskon kanssa hän salaisesti kasvattaa poikaansa, personallisuutta. Tytär Eleonora on korkeampi, selvänäköinen tajunta, joka

toimii oman maailmansa lakien mukaisesti ja sentähden joutuu väärinkäsitettyksi personallisessa elämässä. Nuorukainen Benjamin on toivo, joka syttyy rinnassa pienimmästäkin kosketuksesta korkeamman tajunnan kanssa ja heti sitä rakastaa ja puolustaa. Lindqvist on vihdoin karman lain edustaja, päältä katsoen isällisen ankara ja leppymätön jättiläinen, sisältä äidillisen lempeä ja anteeksiantava suojelushenki. Kolkolta kaikuu ensin hänen usein toistama lauseensa: „kaikki saa palkkansa, kaikki”, mutta lopulta se muuttuu ylistysvirreksi elämän suuremmoisen viisauden kunniaksi.

Älkää nyt sanoko minulle, ettei Strindberg tämmöistä ole ajatellut „Pääsiäistä” kirjottaessaan. Runoilijat yleensä eivät niin ajattele. He saavat aiheensa inspiratsioonissa, jota eivät itse kykene analysoimaan. Mutta merkeistä päättäen niin ei ollut Strindbergin laita. Hän varmasti tiesi, mitä hän kirjotti. Vaan miksi tämä vähentäisi hänen taiteensa arvoa? Oli hän runoilija „jumalan armosta” sittenkin.

*

„Jäljittely luonnon mukaan ei läheskään aina ole taidetta”, ajattelin taannoin käydessäni neiti Charlotte Frietsch'in teosofisessa taulunäyttelyssä Ritarihuoneella. Ihmettelin hänen tuotteliaisuuttaan ja ahkeruuttaan ja tunsin myötätuntoa hänen pyrkimyksiään kohtaan, mutta arvostelun ilkeä henki myös heräsi minussa. Olihan hänellä näytteillä maisemakuvia, joita mielihyväkseenkin katseli, ja oli hänen varsinaisesti teosofistenkin taulujensa joukossa muutamia erilaisia mielentiloja (iloa, surua, vihaa j. n. e.) esittäviä, erivärisiin harsoihin puettuja naisfigureja, jotka tuntuivat verrattain karakteristisilta ja vaikuttavilta, mutta yleensä hänen teosofinen maalauksensa, jos sitä siksi saa kutsua, teki tympäisevän vaikutuksen. Ei sen takia, ettei hän astralisella silmällä olisi voinut nähdä niitä ajatuskuvia ja luonnonhaltioita, joita hän pensselillään oli koettanut kankaaseen kiinnittää, vaan sentähden, ettei hän taiteellisesti ollut valikoinut aiheitaan (hänen maalauskykyään en ollenkaan tahdo arvostella). Taidetta ei ole se, jos kankaalle jäljittelee ensimmäisen esineen, mikä silmiin sattuu. Taidetta on vasta se, kun taiteilija saa näkemästään ja kuvaamastaan ilmi kauneuden, jota ei tavallinen silmä todellisuudessa näe. Tekee mieleni painostaa tätä taiteellista elämänlakia neiti Frietsch'in näyttelyn yhteydessä, vaikka tämä epäilemättä esiintyi ilman taiteellisia vaatimuksia, koska sama laki pitää paikkansa yhtä hyvin „näkyvämmän”

kuin näkyväisen maailman suhteen. Ei astralisten eikä mentalisten ilmiöiden kuvaamisella sinään ole taiteellista arvoa – pieneksi sen tieteellinenkin merkitys vähenee, kun ottaa huomioon, että yliaistilliset väri-ilmiot esim. ovat elävää, loistavaa, alati liikkeessä olevaa tulta, jota on mahdoton fyysillisesti jäjitellä. En tällä väitä, ettei tulevaisuuden taide ottaisi kuvatakseen yliaistillisiakin elämänilmiöitä. Väitän vain, että todelliset taiteilijat silloinkin valikoivat aiheitaan ja koettavat esittää asioita, jotka ainakin kauneudellaan ihastuttavat, jos ei niiden sisältöä muuten heti ymmärtäisikään.

*

Palomaaalta on nyt ilmestynyt hänen uusi kirjansa „Kohtalon koulussa”, jossa hän kertoo omia elämänvaiheitaan. En nyt muuta sano kirjasta kuin että se on tekijän mieltäkiinnittävin ja jännittävin teos. Kun alkuun pääsee, kyllä loppuun lukee. Älkää jättäkö sitä lukematta!

*

Yksi ja toinen lukija lienee odottanut tietoja ensi kesän teosofisesta vuosikokouksesta ja kesäkursseista, mutta kuka voi nykyisenä aikana aivan varmasti määrätä mitään edeltäpäin? Ajattelen vain hiljaisuudessa omasta puolestani, että ehkä elokuulla voisimme kokoontua taas niinkuin ennenkin . . .

Heinä- ja elokuu s. 259-262

Suomen Teosofisen Seuran kahdeksannessa vuosikokouksessa Mikkelissä oli mielestäni merkillisintä ajatella, että Suomi taitaa olla ainoa maa, jossa tämmöisiä teosofisia vuosijuhlia aikaansaadaan. Juhannusilma oli suotuisa ja juhlatunnelma kohosi päivä päivältä saavuttaen huippunsa sunnuntaina 27 p:nä. Musikaalinen puoli oli näet suurenmoisesti edustettuna: köörit ja orkesterit, laulajattaret ja laulajat, harppu-, piano-, viulusoolot ja melodraamat. Juhlakantaatti „Mestaria oottain” oli varta vasten sävelletty (A. von Kothen). Esitykset olivat taiteellisesti täysikelpoisia. Voisi sanoa, että teosofiaa saarnattiin Mikkelissä enemmän sävelissä kuin sanoissa. Seuran jäseniä oli saapunut muualta satakunta, mutta juhlayleisöä julkisissa kokouksissa oli säännöllisesti neljättä sataa.

T. S:n vuosikokous juhannuspäivänä muodostui virallisuudestaan huolimatta tai ehkä sen ansiosta nautintorikkaaksi hetkeksi. Herra G. V. Mustonen toimi puheenjohtajana, tohtori W. Angervo, joka siitä toimesta kieltäytyi, nimitettiin kunniapuheenjohtajaksi. Hartaudella kuunneltiin ja hyväksyttiin vuosikertomukset ja -tilit ja yksimielisesti valittiin vanhat virkailijat uudelleen.

Keskustelukokouksissa Itälässä tehtiin päätöksiä, joilla voi olla paljonkin merkitystä tulevan teosofisen toimintamme suhteen. Ensimmäinen keskustelu koski teosofisen viikkolehden perustamista. Koska lehteä yleisesti pidettiin suotavana, päätettiin perustaa osakeyhtiö, jota varten nuorten piirissä koemerkintä jo oli tapahtunut, ja jos mahdollista alottaa lehden julkaisemista ensi vuoden alusta. Päätoimittajaksi toivottiin hra V. H. Valvanne ja taloudenhoitajaksi alustaja hra A. Ahovuori.

Toisessa keskustelussa oli uudestaan puhetta teosofisesta pankista. Kysymyksen alkuperäinen herättäjä, hra A. A. Saarnio, oli lähettänyt alustuksen, joka luettiin ääneen. Pankkiaatteesta oltiin jo ennestään yhtä mieltä, mutta sen lopullinen toteuttaminen jätettiin vieläkin toistaiseksi, kuitenkin sillä nimenomaisella huomautuksella, että aatteen harrastajia kehoitettaisiin sijoittamaan rahojansa teosofisiin tarkoituksiin lainaamalla niitä korotta tai pientä korkoa (1 à 2 %) vastaan allekirjottaneelle. Aatetta vireillä pitämään ja yhä lopullisempaan muotoon valmistamaan valittiin kolmihenkeiseksi komiteaksi hrat postivirkailija A. A. Saarnio, tuomari Unto Nevalainen ja allekirjottanut. Ensi Tietäjän numeroon tulee taas seikkaperäisempi kirjoitus pankkiasiaista.

Kolmatta keskustelua lasten lootuskouluista alusti opettajatar neiti Matty Sonné Turusta ja sai heti kuulijansa lämpenemään, niin että jokainen puhuja painosti näiden koulujen tärkeyttä. Lasten lootuskoulut ovat jonkinlaisia sunnuntaikouluja, joissa teosofisten vanhempain lapsille sopivalla tavalla opetetaan teosofista elämänymmärrystä. Alustaja toivoi, että joku asettuisi vaikkapa näkymättömäksi johtajaksi tämän lastentyön taakse, ja koska lootustyö on olennainen piirre Marjatan renkaan tulevista kasvatustehtävistä, tarjoutuivat allekirjottanut tuoksi johtajaksi, V. H. V. hänen sihteerikseen, neidit Matty Sonné ja Helmi Jalovaara sekä hra E. Happonen hänen apulaisikseen. Lopputuloksena keskusteluista oli se, että lootuskoulu olisi mikäli mahdollista saatava joka looshiin, ja tätä varten olisi niiden, jotka semmoiseen toimeen tahtoisivat ryhtyä käännyttävä kirjeessä allekirjoittaneen puoleen, joka lähempiä neuvoja asiasta antaisi.

Kykenemättömyyttään ei kukaan saisi pelätä! Ainoa välttämätön ominaisuus on rakkaus lapsiin.

*

Heti vuosikokouksen päätyttyä pidin yhdeksän luentoa ja yhden kysymyskokouksen käsittävän sarjan aineesta „ihmisen sukupuolinen olemus”. En ole ennen puhunut asiasta tällä tyhjentävällä tavalla. Kerroin niistä monissa kohdin hämmästyttävistä tuloksista, joihin tutkimuksissani – sekä tieteellisissä että salatieteellisissä – olen tullut, ja jos toisessa kuulijassa sain sydämen kiitollisesta riemusta sykkimään, vaikuttivat sanani ehkä toiseen pelottavasti ja lamauttavasti. Siihen en voinut mitään. Koetin esittää totuutta semmoisena kuin sen olen nähnyt, ja totuus on kaksiteräinen miekka. Toivon hartaasti, että pian voisin julkaista asiasta kirjan.

*

Rasittuneena Mikkelin työstä – olin seitsemässä päivässä esiintynyt seisemäntoista kertaa – etsin ja sain lepoa Runnilla, Pohjois-Savon tunnetulla terveyslähteellä. Kaksi viikkoa siellä sai veren taas iloisena suonissani juoksemaan. Runnilla oli paljon kylpyvieraita. Kansa ympäristöllä on ainakin toista sataa vuotta käyttänyt lähdeettä Betesdanaan ja juonut sen rauta- ja radiumpitoista vettä. Reumatismien runtelemina, usein kainalosauvojen varassa sairaat sinne saapuvat, ja aikansa ihmeveettä nautittuaan lähtevät terveinä pois. Katolilaiset olisivat varmaan asettaneet jonkun ihmeitä tekevän pyhimyskuvan lähteen partaalle ja pystyttäneet kappelin sen suojaksi. Meidän kansamme „kiskoo” vettänsä, keinuen juontituvassa kahden pölkyn varaan asetetuilla hirsillä ja laulaen milloin reippaita, milloin kaihoisia kansanlauluja. Vanhat ihmiset kävelevät ryypätessään edes takaisin lattialla ja jotkut huonommat istuvat hiljaa kuistin penkillä juodessaan. Vesi pysyy aina 4° lämpöisenä (eli kylmänä), imetään lasista pillin kautta, etteivät hampaat pilaantuisi, ja synnyttää „kovan nälän”. Sekä vesi että ilma ovat siksi voimakkaita, että vieraat yleensä alussa parhaasta päästä nukkuvat, lepäävät ja syövät. Paitsi ympäristön kansaa käy Runnilla paljon säätyläisvieraita muualta Suomesta. Heitä varten on hotelli olemassa ja sauna, jossa tarjotaan paitsi

tavallisia suola-, hiilihappo- y. m. kylpyjä myös Runnille ominaisia ruostekylpyjä.

Vieraiden joukossa näkyi Suomen arkkipiispa ja joukko muita pappeja. Arvatenkin sen johdosta, että meitä teosofeja oli Runnilla kymmenkunta, katsoivat kirkonmiehet velvollisuudekseen iltaisin pitämissään ulkoilmasaarnoissa varottaa kuulijoitaan teosofian villityksestä, erittäinkin huomauttamalla – mikäli minulle kerrottiin – siitä kauheasta harhaopista, että teosofit uskovat ihmisen voivan kehittyä täydelliseksi. Kyllähän toiselta taholta minuakin pyydettiin puhumaan julkisesti, mutta kieltäydyin, koska en tahtonut saattaa suurempaa pahennusta aikaan. Sitä vastoin juttelin yksityisessä kokouksessa niiden maalaisten kanssa, jotka halusivat minuun tutustua. Ja hauska oli taas todeta, kuinka ajattelevaa ja älykästä meidän kansamme on.

Iisalmen looshi pani toimeen looshikokouksen Runnilla meidän siellä ollessa. Kokoukseen saapui Kajaanistakin teosofeja, ja lähemmä neljä tuntia kestävässä kokouksessa keskusteltiin – kahvit ensin juotua – eli paremmin sanoen lausuttiin mielipiteitä Marjatan renkaan työstä ja tehtävästä. Paljon siinä selveni tämän toistaiseksi näkyväisesti melkein olemattoman liiton suhteen.

Paluumatkalla käytiin Savonlinnassa, jonka vieraanvaraiset ja ystävälliset teosofit valmistivat matkakumppanilleni ja minulle sangen hupaisia hetkiä. Opettavaista oli käydä Savonlinnan tuomiokapitulin uudessa kivitalossa ja nähdä kuinka hyvin järjestetty kirkon virkavalta on. Unohtumaton oli monesta syystä automobiilimatka Punkaharjulle kapteeni S:n koneella. Olin myös tilaisuudessa johtamaan Savonlinnan teosofisen lukupiirin viikkokokousta.

*

Teosofinen Kirjakauppa on julkaissut lupaamansa uutuudet:

Etsikäämme totuutta! kirjottanut A. A. Saarnio. Tämä on n:o 2 sarjassa Puheita Suomen kansalle, samankokoinen kuin n:o 1 (Palaammeko maan päälle?) ja esittää muutamia piirteitä teosofisesta maailmankatsomuksesta totuudenetsijän kannalta katsottuina. Kirjanen on hyvä tekijä propagandatyössä ja on varmaan saavuttava yhtä paljon suosiota kuin sen edeltäjä. Hinta on 10 penniä, sata kappaletta myydään kuudella markalla. Looshit ottakoot varteen!

Legendoja ja uhrilauluja kirj. Eino Salli. Taaskin uusi kaunokirjallinen tekele Teosofisen Kustannusliikkeen kustannuksella! Niin, „Valon Herra” ei saavuttanut suurta suosiota, saa nähdä, mikä kohtalo tämän kirjan osalle lankeaa. Pitää kuitenkin katsoa, ennenkuin karttaa. Ehkä syttyy sielunne tämän runoilijan sanoista – helposti tajuttava hän ainakin on. Kirjan hinta on Smk. 1:–, sid. 2:–.

Syyskuu, s. 313-318

Olen silloin tällöin ollut hautajaisissa. Joskus minua on pyydetty haudalla puhumaan, mutta aina olen kieltäytynyt. En ole tahtonut häiritä sovinnasta menoa toisenlaisilla näkökohdilla enkä liioin alistua sitä sanoissani noudattamaan. Olen vain tahtonut tehdä omia havaintojani.

Joitakuista kertoja olen joutunut kosketukseen – niin uskon – vainajan kanssa, jonka ruumista on haudattu, ja silloin olen ihmeekseni huomannut, että hautausmenot vaikuttavat sangen voimakkaasti vainajaan. Selitän tämän niin, että kuta juhlallisemmat menot ovat, sitä elävämpi ja vakavampi on fyysillisesti läsnäolevain, varsinkin omaisten tunnelma, ja tämä tunnelma puolestaan heijastuu vainajaan. Se on aivan epämääräistä laatua ja siltä puuttuu niin sanoakseni tarkat ulkopiirteet. Jälkeenjääneiden suruun sekaantuu tunne kuoleman majesteetista, toisella hetkellä astuu heidän sielunsa silmäin eteen kuva rakkaasta kuolleesta, joka „ei enää ole”, ja saa heidän sydämensä tuskasta huudahtamaan, toisella hetkellä he hengessään vavisten muistavat seisovansa elämän suurimman arvotuksen edessä, jonka ratkaisu heitäkin kerran odottaa ja vielä toisella hetkellä he liikutettuina ajattelevat: „jumalan kiitos, että nämä sentään ovat hienot hautajaiset ja että kaikki menee näin hyvin.”

Kun tämä tunnesekottuma heijastuu vainajaan, saattaa se hänet omituiseen mielentilaan. Hän kohdistaa kaikki itseensä, juhlallisuus tuntuu hänen omissa jäsenissään ja hänet valtaa epämääräinen tunnelma omasta suurenmoisuudestaan. Hän nauttii hartaudessaan ja on astuvinaan jonkun korkean olennon puheille. Kun omaisten murheelliset kasvot hänelle näyttäytyvät, sanoo hän heille: „olkaa nyt hiljaa, ettekö näe, kuinka tärkeissä hommissa olen?” Hänen kasvonsa ovat vakavan arvokkaat ja hänen tekee mieli itkeä omaa suuruuttaan.

Astralimaailman „väreilyt” ovat niin voimakkaat, että ihmissielu, joka ei elämänsä aikana ole astunut ulkopuolelle personallista itseään, joutuu niiden väreilyjen heiteltäväksi, joilla syystä tai toisesta on oikeus häntä

koskettaa. Personalliset tunteet jälkeenjääneiden puolelta yllyttävät hänessäkin personallisia tunteita. Ainoastaan puhdas epäitsekäs rakkaus, joka lähettää rakkaan vainajan puoleen kiitollisia ja siunaavia ajatuksia, herättää vainajassa hänen oman inhimillisen itsensä. Liikutettuna hän kuiskaa: „elämä on liian ihana . . . tätä en ole ansainnut”.

*

Suuri ilo oli minulle todeta, että vanhan ystäväni *Martti Humun* hautajaiset poikkisivat ennen näkemistäni. En tarkota fyysillisesti, sillä ukonaisissa menoissa noudatettiin sovinnasta tapaa. Pappi siunasi ruumista ja piti ohjelmanmukaisesti liikuttavan hautasaarnan. Kukkia asetettiin haudalle ja virallinen (samalla sydämellinen) puhe vanajan muistoksi pidettiin. Läsnäolijat luultavasti odottivat minunkin puhuvan, vaikka siinä suhteessa pettyivät. Mutta minun sisäinen iloni ei johtunut näistä jokapäiväisistä seikoista. Sen aiheutti kosketus vainajan kanssa.

Kun ruumisvaunun jälessä kuljettiin, katselin takaa papin seurassa kävelevää M. H:n tytärtä, jonka sydän näkyi hiljaa valittavan: „kuinka elämä nyt on kolkkoa, kun olen yksin, eikä ole enää äitiä, jota saisi hoitaa”. Samalla pappi arvatenkin tiedusteli yhtä ja toista vainajan personallisuudesta ja elämän historiasta.

Yhtäkkiä tulin tietoiseksi Martti Humun läsnäolosta. Hän koetti lohdutella tytärtään. „No mutta, M—ni, tässä minä olen ilmielävänä, mitä sinä suret? Hassutusta ja ilveilyä on koko tämä hautaus, sillä eihän minulla enää ole mitään tekemistä tuon raatoraukan kanssa.”

Vanha tuttu äänensävy ja ajatuksenjuoksu! Vähällä oli, etten purskahtanut ääneen nauramaan. Sisässäni nauroin ja tulin niin hyvälle tuulelle, etten koko toimituksen aikana saattanut muuta kuin hymyillä sisässäni. Niin lapsellisilta ja hullunkurisilta tuntuivat minusta papin juhlalliset ja vakavanaamaiset sanat. Koko ajan juttelin hengessäni Martti Humun kanssa ja sanoin hänelle, kun tiesin, että ainakin pari kolme ystävää odotti minun puhuvan:

„Martti hyvä, sinä ymmärrät, että minun on mahdoton tässä tilaisuudessa puhua. En voisi muuten esiintyä kuin puhuttelemalla sinua, minun pitäisi aivan sinulle puhua, ja mitä se merkitsisi? Minun pitäisi repiä alas joka ikinen sana, mikä täällä on lausuttu! Minua pidettäisiin lievimminkin sanoen epäkohteliaana kiihkoilijana oman maailmankatsomukseni

puolesta, mutta mahdollisesti myös hulluna. Ja mitä hyötyä siitä olisi? Tahdon kirjottaa tästä Tietäjään, mutta nyt en tahdo puhua.”

„No ei, ei”, myönsi vanha ystäväni, „hassuahan tämä on enkä minä pyydä sinua puhumaan. Mutta tavalla tai toisella sinun täytyy kertoa, että minä elän ja olen ollut tässä mukana ja toivon koko sydämeistäni, että kristillisen kirkon hautausmenot muutettaisiin aivan toisenlaisiksi. Onhan hirveätä, että totuutta näin pilkataan. Hautajaisten tulisi olla riemujuhlaa eikä surusaattoa.”

Martti Humu oli pitkin elämänsä pitänyt omaa päätänsä ja asettunut uppinniskaisesti kaikkea humbugia vastaan, ja minua sanomattomasti huvitti, että hän kuolemansakin jälkeen oli sama itsepintainen kriitikko ja humoristi. Samalla lämmitti sydäntäni sanomattomasti, että hän nyt oli saanut vastauksen ainakin yhteen kiihkoisaan kysymykseensä: oliko ihminen olemassa kuoleman jälkeen. Martti Humu ei ollut materialisti eläissään, kaukana siitä, mutta hänen elämänsä oli useimmissa suhteissa ollut kovaa ja katkeraa koulua ja välistä hän saattoi joutua syvänkin epätoivon valtaan. Silloin hän epäili kaikkia ja kaikkea. Eihän mitään hyvää, ei rakkautta, ei kauneutta ole elämässä, kuinka sitä olisi kuoleman jälkeen? hän semmoisina hetkinä ajatteli. Hän oli kiihkoisa totuuden etsijä ja hän löysi teosofisesta maailmankatsomuksesta järjelleen ratkaisevan vastauksen olemisen arvotuksiin, mutta hän ei ollut luonteeltaan uskovainen. Pikemmin hän oli ainainen epäilijä ja monta kamppailua hän sai sielussaan kestää teosofisenkin maailmankatsomuksen puolesta. Esoteerisena tutkijana hän loppuvuosina kuului muutamaaan amerikkalaiseen salakouluun, mutta hänen levoton henkensä ei siitäkään saanut täyttä tyydytystä. Vasta joitakuuta viikkoja ennen kuolemaansa hän löysi lopullisen rauhan sielulleen. Hän antoi sydämensä murtaa kaikki kahleet ja heittäytyi jumalallisen rakkauden helmaan; hän antoi itse kaikille anteeksi ja tunsi, kuinka hänkin sai kaikki anteeksi . . .

Niin, rakas ystävä, jatka työtäsi nyt, todellista työtäsi Suomen hyväksi! Syvenny Kalevalaan ja vanhoihin suomalaisiin mysterioihin ja ole avuksi niille, joiden tehtäväksi vielä jää tässä näkyväisessä maailmassa työskennellä sinunkin ihanteittesi puolesta!

Meidän maalliset tiemme yhtyivät hetkeksi ja erosivat jälleen. Nyt sinä olet vapaa ruumiin kahleista. Vapaasti voit käydä minunkin luonani. Tosin silloin kun aistini ovat sokea ja kuurot, en sinua näe enkä kuule. Mutta kolkuta, kolkuta, ehkä havajan. Olen tiedonhaluinen minäkin. Tahtoisin kuulla tutkimuksistasi, joita nyt olet niin erinomaisessa tilaisuudessa

esteettä tekemään, tahtoisin ohjausta kädestäsi kohdissa, joissa sinä nyt epäilemättä näet selvemmin kuin minä . . .

Kuolema on tosiaan personallisen elämän majesteetillisin ja juhlallisin hetki, mutta kuinka toisella tavalla kuin mitä yleensä otaksutaan!

*

Koska nyt kirjottelen tämmöisistä pilventakaisista, haaveellisista ja uskomattomista asioista, tahdon myös kertoa, että äsken kävin Sammatissa, Paikkarin torpalla.

Aivan niinkun ne lukijat, jotka eivät tarkkaan muista, mikä Paikkarin torppa on, olin minäkin mielessäni sekottanut Paikkarin torpan, jossa Elias Lönnrot syntyi, ja Lammin kartanon, jossa hän eli loppuvuotensa ja kuoli. Muistin nim., että Lönnrot olisi ostanut syntymäkotinsa vanhuutensa päivien tyyssijaksi. Tähän erehdykseen oli m. m. syynä Suomen valtio, joka ei ole kiitollisten kansalaisten pyhiinvaelluspaikaksi valinnut sitä suuren miehen kotia, jossa hän ajatteli ja työskenteli ja kuoli. Tietysti mikään ei olisi estänyt kansalaisia käymästä Lönnrotin syntymäkotiakin kunnioittamassa, sillä onhan Lammin kartano samalla paikakunnalla; mutta Elias Lönnrotin auraa (kuten me teosofit sanomme) ei sanottavasti ole Paikkarin torpalla, jota vastoin sitä runsaassa mitassa tietenkin olisi ollut Lammin kartanossa. Ikävä vain, että asianomaiset eivät ajoissa heränneet velvollisuutensa näkemiseen: kun Lönnrot-museota ruvettiin ajattelemaan, oli Lammin kartano jo hävitetty ja irtaimisto myyty huutokaupalla.

Suuri oli hämmästykseni, kun en Paikkarin torpalla mitenkään saanut kiinni Lönnrotista. Huoneet sisällä suorastaan tympäsivät minua. „Kuinka on mahdollista”, ajattelin, „että kirjailija-ihminen on tehnyt työtä tässä pienessä kamarissa, jossa ei kunnollinen työpöytä edes olisi saanut sijaa. Onko Lönnrot tosiaan valinnut tämän paikan työahjokseen?” Ja minä koetin terästä henkisiä aistejani ja avata silmäni näkemään suuren miehen nöyrää työtä, mutta turhaan. En nähnyt Lönnrotia missään. Menin ulos pihalle ja katselin mäenrinteeltä koivujen välistä siintävää järveä. Ihana näköala ja kas, tässä oli Lönnrotia. Mikä on tämä puoleksi tietämätön, aivankuin heräävä rakkaus Suomen luontoon, kansaan, jumalaan? Mikä on tämä kaino ihastelu, tämä pyhä halu kantaa sielunsa uhriksi jumalan ja kansan onnen alttarille? Astuiko Elias Lönnrot joka aamu ulos auringonnousua ja luontoa ihailemaan ja saiko rakkaus hänen sydämessään joka kerta aivan kuin uuden neitseellisen herämyksen?

Pääni meni sekaisin ja vasta kun oppaalleni paljastin tietämättömyyteni kysymällä: „täälläkö se Elias Lönnrot sitten eli ja työskenteli?” ja hän ehätti sanomaan, että „eihän se täällä, tämä on vain syntymäkoti”, vasta silloin asiat minulle selvenivät. Lapsena ja nuorena tuo suuri sielu oli kokenut noita rakkauden heräyksiä, joita ulkona havaitsin, mutta sisällä torpassa ei hänen henkeänsä sen enempää ollutkaan. Ja kun kuulin Lammin kartanosta, tuli mieleni perin surulliseksi ja apeaksi.

Ei sentään käyntini tulokseton ollut, sillä Sammatin kirkkomaalla on Lönnrotin hauta. Ja tätä hautaa katsellessani jouduin kosketukseen Eliaan hengen kanssa, ja suuri oli lohdutukseni. Minun sieluni sanoi: „viime vuosisadalla oli teitä niin monta, teitä suuria kansan rakastajia, teitä nerokkaita ihmisenpoikia. Nyt olemme kuin orvot yksin heitettyinä, me kaikki pienet, joiden pitäisi jatkaa teidän työtänne. Jos nyt maamme ja kansamme kulkee kohti merkillistä tulevaisuutta, kuka meistä osaa sen kulkua ohjata? Kenen silmä on niin näkevä, kenen käsi niin luja, että me hänelle uskomme antaisimme? Vaikea on tämä murrosaika, jolloin uutta valmistetaan . . .”

Ja silloin kuului vastaus Eliaan sielusta:

„Epäiletkö sinä? Etkö tiedä, että Herrassa on heikkojenkin tuki ja turva? Ja epäiletkö sinä meidän rakkauttamme? Epäiletkö meidän työtämme ja läsnäoloamme? Me rakastamme tätä kansaa, tätä Herran valittua, ja teemme lakkaamatta työtä sen onnen ja kasvun puolesta. Mutta älä kutsu meitä suuriksi. Mehän kaikki olemme yhtä ja seisomme näkymättöminä auttajina niiden kaikkien takana, jotka kuten sanoit jatkavat työtämme – sitä työtä, jota emme mekään ole alulle panneet, vaan johon vain heikoilla voimillamme otimme osaa ja yhä otamme. Älä epäile. Käy rohkeasti työhön käsiksi. Aamu varmasti koittaa, ja kun aurinko on noussut, silloin mekin palajamme”.

Kyynleet valuivat silmistäni ja uudestasynntyneenä poistuinkin Elias Lönnrotin haudalta.

Lokakuu, s. 401-404

Kuolema tekee työtään. Vanhat tuttavat ja ystävät siirretään äkkiarvaamatta Tuonelan tuville. Tänä vuonna olen kadottanut niitä neljä. Keväällä kuoli kapteeni *Johan Kock*, tunnettu ja kuuluisa suurlakon ajoilta, jolloin hän seitsemän vuorokautta toimi poliisimestarina Helsingin keskusasemalla. Hän oli aikoinaan (v. 1901) sangen intresseerattu Uusi

Aika lehdestä ja kirjotteli siihen artikkeleita yhteiskunnallisista kysymyksistä. Maailmankatsomuksessaan hän monissa kohdin läheni teosofiaa, vaikka hän ehkä enimmin ihaili Ranskan valistusfilosofeja. Ihaillen hän minulle puhui esim. Montesquieu'n pääteoksesta *L'Esprit des lois* (lakien henki), jota hän usein tutki, sekä Rousseau'n ja Voltaire'in aatteista. Mutta mielihyvällä hän myös keskusteli teosofisista opeista, kuten jälleensyntymisestä ja karmasta. Hän seurusteli ahkeraan veljeni ja minun kanssa noina vuosina (1901-1903) ja esitti meille hehkuvalla innolla valtiollisia ja yhteiskunnallisia uudistusunelmiaan. Kohtalo tempasi hänet Suomesta pois ja maamme kadotti hänessä suurpiirteisen ja kyvykkään pojan.

Elokuussa kuoli *Martti Humu* ja hänestä jo puhuin viime Tietäjässä. Syyskuussa muutti manan majoille neiti *Hanna Hernberg*, Vuorelan kasvatustalon johtajatar ja monivuotinen, läheinen ystäväni. Jo talvella 97-98 opin tuntemaan teosofina tätä säteilevän älykäästä, musikaalista ja lämminsydämistä naista. Ystävyyskuntamme lujittui, kun kesällä 1904 vierailin kuukauden hänen luonaan Vihdin Vuorelassa ja kun seuraavana kesänä yhdessä kävimme Lontoon teosofisessa kongressissa. Suuren palveluksen hän teki sekä minulle että teosofiselle työlle, kun hän taloudellisen ahdinkotilani aikana 1906-1907 tarjosi V. H. V:lle ja minulle työssijan kodissaan. Kahdeksantoista kuukautta vietimme hänen henkevässä ja monella tavalla mieltäkiinnittävässä kodissaan, jossa m. m. saimme tutustua suojeluskasvatuksen menettelytapoihin ja tuloksiin ja pilkistaa n. k. rikollisten lasten sieluelämää. Steiner-kriisin aikana Hanna Hernberg kallistui antroposofiaan ja poistui Teosofisesta Seurasta, seuraten siinä vakaumustaan, mutta kun viime keväänä keskustelin hänen kanssaan, hän valitti ajan vähyyttä, joka esti häntä seuraamasta teosofistakin kirjallisuutta, niinkuin hänen mielensä teki: „meillä on niin paljon Steinerin luentosarjoja tutkittavana”, hän selitti. Tein hänen suhteensa saman havainnon, mikä minulla on ollut ilo tehdä toistenkin antroposofien suhteen, joita olen tavannut: vanha rakkaus teosofiaan palaa yhä. Eiköhän tulekin aika, jolloin Teosofisen Seuran seinät ovat niin väljät, että Antroposofienkin Seura niiden sisälle mahtuu? Tehkööt ainakin kuolleet työtä sen asian puolesta, lämminsydämiset ja vapaamieliset vainajat!

Tässä lokakuussa tuli nyt vihdoin tieto, että toimittaja *Matti Kurikka* on poistunut fyysillisen elämän näyttämöltä. Harva suomalainen lienee, joka ei ole kuullut puhuttavan hänen sosialismistaan, hänen Kalevan kansastaan, hänen teosofiastaan. Personallisia muistoja hänestä minulla ei

ole paljon. Kun ensi kerran hänet näin, oli hän omien aateveljiensä hylkäämä ja vainooma. Tämä oli talvella 1898-99. Hän asui lähellä Malmin asemaa ja kävi pari kertaa luonani Oulunkylässä, niinkuin minäkin jonkun kerran kävin hänen luonaan. Puhelimme silloin teosofiasta, fysiognomiikasta, josta Kurikka siihen aikaan oli suuresti huvitettu ja valtiollisista asioista. Malkosaarella ollessaan hän kirjotti minulle ja ehdotti, että tulisin sinne. Syksyllä 1905 hän palasi Suomeen ja otti tehokkaasti osaa lakkoviikon tapahtumiin. Hänen teosofiset sympatiansa olivat yhtä suuret kuin ennenkin ja kerran oli hänen kanssaan puhe siitä, voisiko hän ryhtyä tehokkaammin palvelemaan teosofista asiaa. Hänen henkensä oli kuitenkin liian levoton ja liian itsenäinen voidakseen kauvan pysyä samassa asiassa tai pienessäkään määrässä antautua toisten johdettavaksi. Mutta hänestä epäilemättä elämän koulu valmistaa suurta tulevaa ihmiskunnan auttajaa, sillä hänen sielunsa oli tulvillaan uskoa ja toivoa, intoa ja uljuutta.

*

Amerikan Teosofinen Seura on viime vuosikokouksessaan heinäkuun 26 ja 27 p:nä päättänyt ottaa käytäntöön ylisihteerin nimen asemesta nimityksen *kansallispresidentti*, jonka sanan edellinen puoli erottaa sen T. S:n presidentistä. Samalla se on sääntömuutoksien avulla jonkun verran tarkistanut ja laajentanut esimiehensä valtaa ja velvollisuuksia, pitäen mallina Yhdysvaltain omaa konstitutsionia. Mr. Warrington valittiin uudestaan ylisihteeriksi eli kansallispresidentiksi.

*

Niille monille teosofisen työn ystäville, jotka ovat kyselleet syytä, miksi ei teosofisia puhujia nykyään liiku maaseudulla esitelmiä pitämässä ja kirjoja myymässä, voin nyt ilmoittaa, että marraskuun 1 p:nä Someron Osuusmeijerin isäntä *J. R. Hannula* on vapaa toimestaan ja aikoo sen jälkeen antautua teosofiseen työhön. Tämän innokkaan asianharrastajan tulevaan työsuunnitelmaan kuuluu matkustaminen ja esitelmöiminen maaseudulla ja kirjallisuuden kaupittelu. Herra Hannula on jo tunnettu teosofisena puhujana kotipitäjässään ja sen lähiseuduilla ja on hän Tuonenkylän kesäkursseissakin pitänyt esitelmiä. Että hän on syvästi perehtynyt teosofiseen maailmankatsomukseen, todistavat hänen monet

sanomalehtiartikkelinsa ja hänen kirjansa „Vallitseeko ihmiselämässä laki?” ja vastikään ilmestynyt „Ryöväriin ristillä”. Meidän täytyy sydämestämme iloita, että teosofisten työntekijäin harvalukuinen joukko täten taajenee. Tuottakoon veli J. R. H:n vastainen työ runsaasti siunausta.

*

Samalla minulla on surusanoma ilmoitettavana. Vanha ystäväni ja työtoverini Väinö Valvanne (V. H. V.), joka viime talvena, kuten Tietäjän lukijat muistanevat, parin kolmen kuukauden aikana makasi lavantaudissa, on nyt saanut lääkäriltä tiedon, että hän potee keuhkotautia ja että hänen hetimiten on mentävä parantolaan. Tämä on kova isku teosofiselle työlle, enkä saata muuta kuin toivoa ja rukoilla, että V. H. V. kuuluisi niiden harvojen joukkoon, joiden onnistuu kokonaan voittaa tuo ihmiskunnan vitsaus: keuhkotauti. Kaikki hänen kauniit unelmansa raukeavat tällä kertaa tyhjiin: Etsijästä ei tule toistaiseksi mitään, Idän Tähdessä joululehti niinikään jää. Salaisen Opin kuudennen vuosin teen ilmestyminen siirtyy myös tuonnemmaksi. Olimme toivoneet, että se valmistuisi jouluksi, nyt en uskalla mitään määrääaikaa luvata.

Pyytämättänikin V. H. V:n lukuisat ystävät ja teosofian harrastajat tulevat muistamaan häntä iloisilla ja rohkaisevilla ajatuksilla. Hänen henkensä on meille kallis. Hänen työkykynsä ja hänen lahjansa ovat meille korvaamattomat. Siis emme niitä voi vielä kadottaa, vaan täytyy rakkaan ystävämmme voittaa taudin siemenet ruumiissaan.

Vaikka hänen parantolassa ennen kaikkea täytyy levätä työstä, on kuitenkin mahdollista ja toivottavaa, että hän edelleenkin saa kirjottaa Tietäjään jonkun artikkelin silloin tällöin. Pikainen parantumisen olisi tietysti suotavin, mutta vaikka se aikaakin kysyisi, emme odotukseen väsy!

*

Mainitsen tässä nyt jo erään kysymyksen, joka tulee otettavaksi esille Suomen T. S:n ensi vuosikokouksessa, että jäsenemme olisivat tilaisuudessa sitä pohtimaan ja mielessään valmistamaan. Tämä kysymys on: mitä olisi tehtävä, että P. E. vapautettaisiin siitä taloudellisesta vastuunalaisuudesta, joka lepää hänen hartioillaan T. S:n päämajan eli Tuonenkylän laillisena omistajana?

En nyt ajattele etupäässä raha-asioita. Raha-asiat ovat verrattain hyvällä kannalla. Velkaa on yhteensä Smk. 18,000:–, kuten viime vuosikertomuksesta on näkynyt, ja omaisuutta on 10 tynnyrinalaa maata (nykyisen tavallisen arvioimisen mukaan 15 à 20,000:–), kaksi huvilaa, temppeli, ulkorakennukset, kellari y. m. (palovakuutettu yhteensä 53,000:– mk:sta) sekä Piippalan pirtin ja Tonttulan hallin kalustot (palovakuutus 2,000:–), joten puhtaaksi omaisuudeksi jää melkoinen pääoma. En tätä niin paljon ajattele kuin sitä, että ollessani tämän kiinteimistön laillinen omistaja olen sidottu siihen ja vastuunalainen sen hoidosta, vaikka oma personallinen työni on perin toisilla aloilla. En ole tyytymätön enkä väsynyt tällä tavoin palvelemaan teosofista asiaamme, niinkauan kuin Seuramme luottaa johtooni. Mutta voihan tulla aika, jolloin Seuramme jäsenet ajattelevat, että toinen isäntä olisi sopivampi, ja silloin minun nimeni tuottaisi laillisia vaikeuksia. Muutenkin arvelen, että täytyyhän vielä tulla aika, jolloin olen tilaisuudessa kokonaan antautumaan henkisiin ja älyllisiin asioihin. Ja näin ollen kysyn itseltäni, eikö olisi viisasta saada asiat järjestetyksi jollekin toiselle kannalle: olisiko perustettava osakeyhtiö vai mitä? Paraimman ratkaisun asia tietysti saisi, kun Suomen T. S. virallisesti laillistutettaisiin ja siten tulisi „juriidilliseksi personaksi”, joka olisi oikeutettu omassa nimessään omistamaan kiinteimistöjä. Olen aina sanonutkin itselleni, että sitä päivää minun on odotettava.

Marraskuu, s. 441-444

Olen jossain sanonut, että teosofia puolustaa uskontoa epäuskoa ja henkistä elämänymmärrystä materialismia vastaan, ja olen lisännyt, että teosofia on kirkonkin paras ystävä, jos kirkko vain vilpittömästi tahtoi totuutta. Äsken sain merkillisen todistuksen tästä, kun kirjakaupassa sattumalta näin ja ostin Suomen luterilaisen evankeliumi-yhdistyksen kustantaman kirjasen *„Raamatun kritiikin erhetyksistä*. Esitelmä, jonka evankelisten opettajain kokouksessa Helsingissä 2 ja 3 p. heinäk. 1915 piti Emil J. Sandolin, teol. tohtori.” En tarkota, että tekijä olisi tunnustanut teosofiaa kirkon ystäväksi, enkä edes sitä, että hän olisi aivan vilpittömän totuudenhalussa. Hän on uskovainen ja vakuutettu kristitty ja tahtoo esitelmässään todistaa, että raamattu on maailman merkillisin kirja, Jumalan sana ihmisille ilmotettuna; hänen näkökannassaan ei ole mitään outoa eikä uutta. Mutta hän on epäilemättä joskus lukenut teosofista,

okkultista tai kabbalistista kirjallisuutta, koska hän todistelussaan käyttää hyväkseen asetta, jota hän ei muualta ole voinut saada. Hän ei ole sitä itse keksinyt, koska hän nimenomaan mainitseekin, että „n. s. kabbalistit ovat sitä käyttäneet ja suuressa määrässä väärinkäyttäneet” (siv. 27).

Mikä on tämä ase? Se on kabbalallinen tapa lukea vanhan testamentin, etenkin Mooseksen kirjain, hebreankielistä alkutekstiä. Hebreankieltä kirjoitetaan vain kerakkeilla (ääntiöitä ruvettiin myöhemmin merkitsemään pisteillä) ja jokaisella kerakkeella on oma numeroarvonsa. Sana Jehovah esim. kirjoitetaan Jhvh ja $j=10$, $h=5$ ja $v=6$, joten Jehovah sanan kabbalallinen arvo on $10+5+6+5=26$ ja myös $2+6=8$. Madame Blavatsky viittaa Salaisessa Opissaan monta kertaa tähän lukutapaan.

Hämmästyttävä ja merkille pantava seikka on mielestäni nyt, että „jumaluusoppinut” ja uskovainen kirkonihminen vetoaa tällaisiin suorastaan salatieteellisiin tosiasioihin puolustaessaan raamatun jumalallista alkuperää. Näin kirjoittaa tohtori Sandolin:

„. . . Pentateukin alkuteksti sisältää kauttaaltaan selviä sisällisiä tunnusmerkkejä siitä ihmeteltävästä, jopa ylenluonnollisesta sopusoinnusta ja siitä edeltäpäin kultavaa' alla punnitsevasta tarkkuudesta, millä yksi ja sama kirjoittaja on jok'ainoan kirjaimen (numerokirjaimen eli kerakkeen) ottanut harkitaksensa ennenkuin hän sen on kirjoittanut tahi kirjurillensa sanellut. Merkillistä on vaan, että tämä omituinen tie tähän asti on pysynyt vuosituhansien kuluessa ja vieläkin luultavasti tulee pysymään, tiesi kuinka kauvan, outona ja vieraana useimmille kristityille, niinkuin se näkyy olleen jo muinaisuudessa salattuna useimmilta israelilaisilta ja useimmilta kirkkoisiltakin. Ohimennen pyydän mainita, että Vanhan Testamentin alkukielisen tekstin alla kyllä piilee muitakin yleisölle aivan aavistamattomia salaisuuksia ja että sen pyhää tekstiä voidaan lukea useiden salaperäisten menettelytapojen sääntöjä noudattaen. Israelin pyhillä profetoilla, e. m. Mooseksella, Jesajalla, Hesekielillä, kuningas Salomonilla y. m. kyllä mahtoi olla täysi tieto aikoinansa näistä: vanhan ajan oppinein kirkkoisä, askeetti ja marttyri Origenes, kuuluu olleen hyvin perehtyneen sellaisiin salaisuuksiin; Hieronymuksesta tiedetään, että hänellä oli ollut tilaisuus Palestinassa tutustua erilaisiin alkutekstin lukemistaitoihin. Pyhä apostoli Paavali oli nuorempaan kuulunut erääseen farisealaisten ankarimpaan lahkoon, Ap. T. 26:5. Jostakin tällaisesta lahkosta väittävät juutalaisten khasiidit polveutuvansa ja näillä näkyy vielä nyt olevan tiedossa salaperäisiä, kabbalistisia alkutekstien lukemis- ja laskemis-tapoja. (Vrt. Joh. Ilmest. R. 13:18)” (Siv. 27-28).

Eikö tätä lukiessaan luulisi parhaimman kabbalaan perehtyneen teosofin puhuvan?

„Koko Pentateukki muodostaa siis tältä kannalta katsottuna numerojärjestelmän, jonka perusluku saadaan nimestä J H V H, äännettäköön Jahve tai Jehovah”, kirjottaa tekijä sivuilla 30-31. „Tämä numerojärjestelmä ilmenee ensiksikin Pentateukin asiallisessa sisällyksessä, tunkeutuu sitte kauttaaltaan koko tyylytyksen hienoimpiinkin ponsiin, vaikuttaa jakso- ja värsyjakoon, järjestelee sanojen ja kerakkeiden lukumäärän, esiintyytä vielä näiden numeroarvoissakin, jota paitsi kaikkien näiden tekijäin yhdistelmä uudelleen osoittaa, että yksi ainoa numeroluku on koko järjestelmän määrättynä alkuperusteena. Tältä kannalta katsoen saattaa siis pitää pentateukkitekstiä *yhtenä* kehitettynä yksikkölukuna taikka toisin sanoen Jahve nimen numerokirjoituksella toisin kirjoitettuna kehityksenä (transskriptionina).”

Sitten tohtori Sandolin siv. 31-34 mielenkiintoisena esimerkkinä tulkitsee kabbalistisesti Semin sukuluettelon (1 Moos. 10:21-32). Hän laskee ensin Semin lasten luvun ja saa Jehovah sanan numeroarvon 26. Hän laskee mainittujen värssyjen (21-32) sanojen lukumäärän ja saa summaksi 4´26. Hän laskee kirjainten luvun ja saa 15´26. Hän vaihtaa 13 ensimmäistä nimeä niiden numeroarvoihin ja saa näiden poikittaissummaksi 138´26 (poikittaissumma saadaan siten, että luvun numerot lasketaan yhteen; esim. luvun 245 poikittaissumma on 2+4+5=11 ja vielä jatkettaessa 1+1=2.) Hän laskee 13 jälkimäisen nimen numeroarvojen poikittaissumman ja saa 106´26 j. n. e.

Lopuksi tohtori Sandolin päättää, että „P. Raamattu ei siis voi olla mikään ainoasti luonnollinen kirja” (siv. 36). Tähän voimme mielihyvällä yhtyä, mutta kun tekijä arvelee, että Mooseksen kirjain kabbalistinen tulkinta antaa kuolemaniskun gnostikkojen y. m. teorioille (siv. 34), emme oikein saata uskoa hänen kantansa vilpittömyyteen, koska juuri gnostikot, teosofit, mystikot, kabbalistit ja yleensä salatieteilijät etsivät raamatustakin siinä piilevää jumalallista tietoa. He tosin eivät yleensä tyydy paljainhin numerolaskuihin. Neljän yksinkertaisen laskutavan takana piilee kosmillinen geometria ja algebra.

Marraskuun 17 p:nä täyttää Teosofinen Seura neljäkymmentä vuotta. Neljäkymmentä „ajastaikaa” Israelin lapset vaelsivat korvessa ja sitten he saapuivat luvattuun maahan. Neljäkymmentä vuorokautta Jeesus valmisti itseään korvessa, ennenkuin hän alkoi julkisen opettajatoimensa. Onkohan tällä vanhalla mystillisellä luvulla merkitystä teosofisen liikkeemme historiassa? Kuin korpivaellusta on kyllä tämä mennyt aika ollut: ulkonaisesti vastustusta, vainoa ja pilkkaa, köyhyyttä ja puutetta; sisäisesti riitoja ja ristiriitoja, epäilystä, napinaa ja tyytymättömyyttä. Onhan päiväkin joskus paistanut, on työtä paljon tehty, on rakkautta paljon osotettu. Mutta korpivaellusta Teosofisen Seuran elämä sittenkin on ollut, sillä verrattuna siihen voimaan ja tietoon, mikä liikkeen takana on, verrattuna niihin muutoksiin, joita se yleisissä mielipiteissä on salaisella vaikutuksellaan aikaansaanut, on sen tunnustettu asema maailmassa vielä sangen vähäpätöinen. Kaukana siitä, että teosofisen liikkeen hengessä olisi mitään maailman kunnioituksen tavoittelua – se pikemmin sellaista pelkää, – mutta kun se voittaa itselleen tunnustetun aseman aikain viisauden vartijana ja tulkkina, sen vaikutus kohta ulottuu kauemmas ja tunkeutuu piireihin, joista se nyt on pois suljettu. Ei ole näin ollen aivan tuulesta temmattu tuo kysymyksemme, päättyisiköhän korpivallus nyt, kun neljäkymmentä vuotta on kulunut? Alkaisikohan nyt taivaanrannalla näkyä luvattu maa nousevan auringon valossa?

Tämä tietysti edellyttää, että T. S:n korpivaellus alkoi heti syntymästä. Jos se alkoi esim. vasta silloin, kun H. P. B:ta ruvettiin julkisesti häpäisemään, saisimme vielä odottaa kymmenkunnan vuotta, ennenkuin pimeyden aika päättyisi.

*

Ystävämme V. H. V. ilmottaa jaksavansa verrattain hyvin parantolassa. Röntgen-säteillä suoritettu tutkimus on todentanut, että hänellä on vikaa molemmissa keuhkoissa. Mutta kun mieli on hilpeä ja toivorikas, kun potilasta ympäröivät rohkaisevat ja uskoa uhkuvat ajatukset, ei parantuminen ole mahdoton. Päivä kuluu sanatoriossa nuottien mukaan; joka tunnilla on oma ohjelmansa. Ohjelma vaihtelee ruoasta lepoon ja levosta ruokaan. Muutamille, kuten V. H. V:lle, jolla ei ole kuumetta, on sitäpaitsi suotu kävelyhetki ulkona metsässä. Työtä ei voi tehdä, esim. kirjottaa, muuta kuin aamulla varhain. Missään tapauksessa emme voi

toivoa pikaista parantumista. Vuosi kestää vähintään, ennenkuin V. H. V. voi ajatella ryhtyvänsä mihinkään varsinaiseen työhön. Tässä numerossa oleva kirjotus on kuitenkin kyhätty parantolassa.

No niin, hoitakoon hän itseään kaikessa rauhassa. Meidän rakkautemme seuraa hänen askeleitaan, ja me muut koetamme pitää huolta teosofisesta työstä, joka hänellekin on kallein kaikesta.

Joulukuu, s. 495-499

Kuuntelin äskettäin erinomaisen mieltäkiinnittävää luennoitsijaa. Herra Sigurd Wetterhoff-Asp, ennen tunnettu taidemaalarina, sittemmin kanavaehdotuksen laatijana ja nyt viimeiseksi kirjan „Finlands Gyllene Bok” (Suomen kultainen kirja) tekijänä, piti ruotsiksi esitelmän uudella ylioppilastalolla Helsingissä Egyptin hieroglyfeistä ja niiden suhteesta suomenkieleen, osottaen tällä, kuten kirjallaankin, että hän muiden harrastuksiansa ohessa pitkin elämänsä ja ainakin viime vuosina yksinomaan on tehnyt laajoja tutkimuksia kielitieteen alalla. Hänen esiintymisensä puhujana oli tyyntä, vakavaa ja itsetietoista. „Tässä minä seison. Olen paljon tutkinut ja ajatellut. Tiedän mitä tahdon. Te voitte minulle nauraa, sillä te ette näe, mitä minä näen. Mutta minä tiedän, mitä minä uskon.” Hänen äänensä kaikui sointuvana ja selvänä. Hän ei intoillut, ei lämmennyt, ei yrittänytäkään „puhua”. Tieteellisen kuivasti hän toi asioitaan esille, mutta nämä asiat!

Sali ei ollut kuin puolillaan yleisöä – koulunkäynyttä ja akadeemista yleisöä, – mutta tällainen esitelmä oli sittenkin merkkitapaus kulttuurielämässämme. Ajatelkaa nyt: meikäläisellä murrosajalla, jolloin oppineet ihmiset pitävät miltei häpeänä uskoa mihinkään suureen, ihanteelliseen ja ylevään, jolloin sivistys vaatii, että muutaman vuoden ulkoluvuilla yliopistossa vernissoitu maisteri tai tohtori ivahymyllä katselee „haaveilijaa”, joka omistaa elämänsä ja henkensä jollekin aatteelle, – sellaisella ajalla ilmestyy mies, joka sielunsa koko hehkulla antautuu tutkimuksiin omin päin, joka henkensä intuitsionilla aavistaa ihmeellistä loppuratkaisua ja joka vilpittömyytensä koko voimalla uskoo ja luottaa henkensä näkemykseen! Sanokaa, eikö semmoinen mies ole omaperäisyydessään ihailtava, eikö hän ansaitse meidän kunnioitustamme? Eikö hänen esiintymisensä ole merkkitapaus?

Luento marraskuun 28 p:nä oli vain ensimmäinen – toivon pitkästä – sarjasta ja aivan alustavaa laatua. Älköön nyt väsykö herra Asp, ei puhumiseen, ei tutkimiseen, ei kirjottamiseen! „Finlands Gyllene Bok” oli myös merkitty n:o 1:llä. Ilmestykseen jatkoa siitakin! Vaikka on pilkkakirveitä, jotka nauravat herra Aspin tieteellisille todisteluille, on kuitenkin yleisö – luulen suurikin, – joka jännityksellä odottaa hänen aatteittensa jatkuvaa kehittelyä.

Sillä, kuten sanoin, ne asiat ja aatteet, joita herra Asp esittää, ovat siksi hämmästyttäviä ja siksi kalliin mielenkiintoisia kaikille suomalaisille, että herra Asp ei millään muotoa saa väsyä tai lamaantua.

Mikä on sitten herra Aspin ydinaate? Suomenkielen arvaamaton ikä ja Suomen kansan polveutuminen ikimuinaisesta kulttuurikansasta. Näin selittää herra Asp: Silloin kun Europpa oli jäiden vallassa, silloin Pohjois-Afrikan ilmanala oli lauhkea ja nykyinen Saharan erämaa oli viljavana pelto- ja puutarhamaana, jossa asusti onnellinen ja viisas kansa. Kun pohjoisnavan siirtymisen kautta jäät sulivat Europasta, muutti Afrikka kuumaan vyöhykkeeseen ja suuresta Saharasta tuli autio korpimaa. Kansanvaellus eri suuntiin, maitse ja meritse, alkoi, ja Niilinvirran laaksot ja deltamaat tulivat itäänpäin siirtyneiden tyyssijoiksi. Siten syntyi vanha Egypti. Toisia kulki meritse kauas Suomen rannikoille ja jäivät tänne asumaan. Suomalaiset ovat täten vanhan egyptiläissukuisen kansan jälkeläisiä.

Entä todistukset? Niitä herra Asp lupasi vähitellen seikkaperäisesti esittää. Toistaiseksi hän vain tahtoi ylimalkaan viitata siihen, että Egyptin vanha kieli nähtävästi oli suomenkieli tai sille läheistä sukua oleva kieli. Hän antoi suuren joukon esimerkkejä Egyptin hieroglyfeistä ja egyptiläisistä sanoista. Monet näistä hämmästyttivät suomalaisella kaiullaan ja ulkomuodollaan, jotkut taas tuntuivat kaukaa etsityiltä ja saivat – sen tunnustan – minunkin suuni vetäytymään hymyyn. Mutta kaiken kaikkiaan kuulija jäi silmät ja suu auki ihmettelemään. Jos herra Aspin linguistisissa todisteluisissa on perää, silloin todella avautuu uusi maailma suomenkielen tutkijoille.

Helppoa ei ole kuitenkaan antaa tieteellisesti pätevää arvostelua herra Aspin kielitutkimuksista ja johtopäätöksistä. Pitäisi siihen kyetäkseen ennen kaikkea olla asiantuntija, siis ainakin egyptologi. Se vähä, mitä minä olen hieroglyfikielystä lukenut europalaisesta tieteellisestä käsikirjasta, ei nähdäkseni anna tukea herra Aspin selityksille, eikä tarjoa sitä avainta, jota

herra Asp käyttää. Herra Asp on epäilemättä syvällisesti ja monipuolisesti perehtynyt aineeseensa, ennenkuin hän on katsonut voivansa tuoda esille omia johtopäätöksiään. Sillä kuinka houkuttelevaa on yhdeltä kannalta katsoen liian „omintakeisesti” ja siis vähän ennakkoluuloisesti selittää vanhaa kuollutta kieltä sen kuvakirjaimissa! Eihän kukaan kiven kovaan saata väittää tulkintaa vääräksi! Tällä en mitenkään arvostele herra Aspin metodia, olen vain yhä odottavalla kannalla. Tahdon kuulla lisää – paljon, paljon lisää – hänen todistuksistaan, sillä hänen aatteensa herättävät syvintä mielenkiintoani.

Olemmehan tottuneet pitämään suomalaisia mongolein sekarotuisina jälkeläisinä ja teosofisen sanaston mukaan seitsemännen atlantilaisen alarodun jonakin heimona. Jos nyt herra Aspin johtopäätökset pitäisivät paikkansa, emme suomalaisina kuuluisikaan alkuperäämme nähden Atlantiksen seitsemänten alarotuun, vaan kuudenteen, n. k. akkadilaiseen. Sillä akkadilaiset syntyivät alarotuna Atlantiksella nykyisen Saharan ja Välimeren tienoilla ja läksivät sieltä itäänpäin: akkadilaista alkuperää olivat egyptiläiset, muinaiset etruskit, foinikialaiset ja kartagolaiset sekä sumeroakkadilaiset kansat. Juuri näitä kansoja herra Aspin luettelee suomensukuisina ja ovathan jotkut tiedemiehetkin huomanneet yhtäläisyyksiä kielellisesti Suomen kansan ja edellämäinittujen kansojen välillä. Niinpä muutama vuosi sitten prof. Jules Martha Parisissa sanoi suomenkielestä löytäneensä avaimen vanhoihin etruskilaisiin teksteihin. (Etruskit asuivat Italiassa ennen roomalaisia.) Täydellinen ympärikäännös pitäisi, kuten sanottu, tapahtua koko käsityksessämme Suomen kansan muinaisuudesta ja alkuperästä, jos herra Aspin intuitsionissa on perää.

Ken elää, hän näkee.

*

„Etsijästä” ei tullut mitään, mutta „Etsijän” aate ei kuollut, vaan syntyi jälleen toisessa muodossa. Tietäjän lukijat tietänevät jo, että pääkaupungissa alkaa ensi vuoden alusta ilmestyä uusi viikkolehti nimeltä *Sunnuntai*. Sen päätoimittajana on runoilija *Eino Leino*, se ilmottaa itsensä lehdeksi „elämän kysymysten käsittelyä varten” ja ohjelmakirjotuksesta päättäen sen kanta on oleva vapaamielinen, suvaitsevainen, veljellinen, totuutta etsivä. Se on kirjallinen, ei poliittinen lehti, mutta periaatteelliselta kannalta voi se tarpeen vaatiessa pohtia valtiollisia ja yhteiskunnallisia

kysymyksiä. Sen avustajiin kuuluvat monet tunnetut kirjailijanimet. Minuakin on pyydetty vakituiseksi avustajaksi ja olen mielelläni siihen lupautunut, koska minusta näyttää, että tässä nyt toteutuu monivuotinen teosofinen toivomuksemme. Toivottavasti „Sunnuntai” tulee hyvin laajalle leviämään, ja koska se kirjallisena lehtenä aikoo arvostella teosofistakin kirjallisuutta, – jota muut sanomalehtemme eivät yleensä ole suvainneet tehdä, – tulee se täten osaltaan edistämään varsinaista teosofista työtämme, puhumatta siitä, että sen henki jo itsessään on sitä, jota me teosofeiksi leimatut niin mielellämme kutsumme teosofiseksi. Liian raskasta ei pitäisi aatteenharrastajille olla tilata kaksi lehteä: Sunnuntai á 4:– ja Tietäjä á 5:–.

*

Kirkollinen lehti „Kotimaa” on pannut toimeen kiertokyselyn seuraavista kysymyksistä: 1. Mitä syitä Teidän nähdäksenne on siihen, että Suomen kirkko ja yhteiskuntamme laajat piirit ovat vieraantuneet toisistaan? 2. Mitä toivomuksia Te asetatte kirkolle, jotta se parhaiten täyttäisi nykyisen tehtävänsä? Lehden n:o 93 julkaisee kirjailija Santeri Alkion mainion vastauksen, joka myös on luettavana Sunnuntai-lehden näytenuumerossa. Sen ponsi on: „kirkko irti valtiosta!” eikä aikomukseni ole sitä tähän painattaa. Tahdoin vain asiasta mainita, koska sekä uskonnollisen lehden toimeenpanema kiertokysely että tunnetun, uskonnolle myötätuntoisen kirjailijan antama vastaus sinään puhuvat painavia sanoja nykyajan vaatimuksista ja uuden ajan lähestymisestä.

*

Tietäjää on tänä vuonna levinnyt yhteensä 1549 vuosikertaa. Kasvakoon tämä lukumäärä ensi vuonna kahdenkertaiseksi, osotukseksi siitä, että aattemme tunteutuvat yhä laajempiin ja laajempiin piireihin! Olkoon joulun täynnä rauhaa ja uuden vuoden täynnä iloisia yllätyksiä *meille kaikille!*